

Joanna Lewandowska
(Warszawa)

**MATERIAŁY WACŁAWA MOSZYŃSKIEGO
(1892-1953)
(III-36)**

Wacław Aleksander Moszyński urodził się 12 sierpnia 1892 r. w Warszawie, był synem Aleksandra Bernarda, urzędnika pocztowego i Klary Emilii Berty z Nehringów – nauczycielki języka niemieckiego i francuskiego. W 1911 r. ukończył Gimnazjum Filologiczne Piotra Chrzanowskiego w Warszawie, po czym w latach 1911-1915 studiował w Instytucie Elektrotechniki i Mechaniki Stosowanej Uniwersytetu w Nancy, gdzie w 1914 r. otrzymał z bardzo dobrym wynikiem dyplom inżyniera elektryka, a w 1915 r., z wyróżnieniem, dyplom inżyniera mechanika. Następnie udał się do Galicji i wstąpił do I pułku artylerii Legionów Polskich, gdzie odbył służbę frontową (10-miesięczną) i ponad półroczną służbę techniczną w warsztatach wojskowych. W lipcu 1917 r. został internowany i przez 3 miesiące przebywał w obozie w Szczypiornie.

W 1918 r. rozpoczął pracę zawodową w górnictwie naftowym w Borysławiu, początkowo jako asystent kopalni, później jako konstruktor narzędzi i maszyn wiertniczych. Od początku 1920 r. (z 4-miesięczną przerwą na jesieni 1920 r. gdy został powołany do służby wojskowej i walczył w wojnie polsko-bolszewickiej) był kierownikiem Borysławskich Warsztatów Mechanicznych Akcyjnego Towarzystwa Naftowego „Galicja”.

W 1922 r. zawarł związek małżeński ze Stefanią Czerwińską. W latach 1922-1924 zorganizował, a następnie prowadził wieczorowe kursy techniczne dla robotników w Borysławiu. W tym okresie zaprojektował i opatentował pompę szybową do wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego. Na początku 1924 r. opuścił Borysław i po kilku miesiącach pracy w górnictwie węglowym w Królewskiej Hucie został, od początku roku szkolnego 1924/1925 do 1930 r., wykładowcą obróbki metali i kierownikiem zorganizowanych przez siebie warsztatów obróbki mechanicznej na Wydziale Mechanicznym Państwowej Wyższej Szkoły Budowy Maszyn i Elektrotechniki w Poznaniu (PWSzBMiE). W tym czasie zaprojektował i skonstruował kilka typów obrabiarek mechanicznych oraz napisał skrypt dotyczący obrabiarek i obróbki części maszyn przeznaczony dla słuchaczy PWSzBMiE w Poznaniu.

W kwietniu 1930 r. nostryfikował na Politechnice Warszawskiej dyplom inżyniera mechanika i przeniósł się na stałe do Warszawy, gdzie pracował w przemyśle telekomunikacyjnym i zbrojeniowym przy organizowaniu masowej wytwórczości: w latach 1930-1931 w Państwowej Wytwórni Aparatów Telegraficznych i Telefonicznych, a potem w Biurze Budowy Sieci Ministerstwa Poczty i Telegrafów. W latach 1932-1938 był kierownikiem Wydziału Technicznego w Instytucie Badań Materiałów Uzbrojenia. Do wybuchu II wojny światowej współpracował, jako doradca techniczny z IBMU przekształconym w Instytut Uzbrojenia.

Równoległe od 1926 r. pracował w Stowarzyszeniu Inżynierów i Mechaników Polskich (SIMP), którego był kolejno: członkiem założycielem, wieloletnim członkiem zarządu, a latach 1934-1936 wiceprezesem, w 1926 r. został wybrany na członka zwyczajnego Instytutu Naukowego Organizacji i Kierownictwa oraz referentem spraw tolerancji i pasowania w Komisji Techniki Warsztatowej Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, a od 1932 r. Podkomisji Sprawdzianowej w Komisji Normalizacyjnej, Departamentu Uzbrojenia Ministerstwa Spraw Wojskowych. W tym czasie opracował projekty m.in. polskiego układu pasowania średnic (1927 r.), całości polskich norm sprawdzianowych (1932-1934), teoretyczne podstawy tolerancji wymiarów na zasadach całkowitej i częściowej wymienności

(1935 r.), zasady wymiarowania i tolerancji rysunków maszynowych (1938 r.). Aktywnie reprezentował Polskę na wielu międzynarodowych zjazdach poświęconych zagadnieniom, tolerancji i pasowania.

W 1936 r. na Wydziale Mechanicznym Politechniki Warszawskiej uzyskał, z odznaczeniem, stopień doktora nauk technicznych, a na podstawie rozprawy, „*Zasady tolerancji (geometria tolerancji)*”. W 1937 r. został członkiem korespondentem Wydziału III Nauk Matematycznych Akademii Nauk Technicznych. W 1937/1938 wykładał części maszyn na Wydziale Mechanicznym Politechniki Warszawskiej, a 19 kwietnia 1938 r. został profesorem zwyczajnym tegoż Wydziału oraz kierownikiem Katedry Części Maszyn.

Wybuch II wojny światowej zastał Waława Moszyńskiego na Wołyniu, gdzie spędzał wakacje. Wobec niemożliwości powrotu do Warszawy, udał się do Wilna do swego brata Kazimierza - profesora Uniwersytetu im. St. Batorego, gdzie do 1941 r. wykładał obróbkę i części maszyn w Państwowej Szkole Technicznej. W 1941 r. powrócił do Warszawy i prowadził zajęcia z części maszyn na Kursach Rysunku Technicznego Zenona Jagodzińskiego, a od maja 1942 r. do czerwca 1944 r. także w Państwowej Wyższej Szkole Technicznej. Obie te szkoły nieoficjalnie realizowały program Politechniki. Skrupulatnie prowadzone w tym czasie notatki prywatne, były po wyzwoleniu traktowane przez Władze Politechniki Warszawskiej jako dokumenty oficjalne i dla wielu studentów były podstawą do uzyskania dyplomów i in. oficjalnych dokumentów.

W lutym 1945 r. Waław Moszyński, jako pierwszy obecny w Warszawie profesor Wydziału Mechanicznego Politechniki Warszawskiej, włączył się do prac związanych z jej uruchomieniem. Od maja 1945 r. wszedł w skład Senatu Politechniki Warszawskiej. Latem tego samego roku został oddelegowany na 1 rok do Łodzi w celu współudziału w tworzeniu Politechniki Łódzkiej, Tam wszedł w skład Senatu, wykładał części maszyn, zajmował się kompletowaniem materialnego wyposażenia Uczelni. Jesienią 1946 r. wrócił do Katedry Części Maszyn Wydziału Mechanicznego Politechniki Warszawskiej (od maja 1951 r. Wydziału Mechanicznego Konstrukcyjnego), gdzie obok pracy organizacyjnej i dydaktycznej prowadził badania naukowe m.in. nad tarciami między ciałami izotropowymi i anizotropowymi, tarciami w mechanizmach oraz nad zastosowaniem pro balistyki w budowie maszyn. W tym samym roku wznowił działalność w Polskim Komitecie Normalizacyjnym jako przewodniczący dwu Komisji: Części Maszyn oraz Rysunku Technicznego (był głównym referentem 200 norm), został także mianowany Przewodniczącym Sekretariatu Komitetu Technicznego Śrub i Gwintów (ISO) Międzynarodowej Organizacji Normalizacyjnej (w ramach ISO opracował m.in. projekt klasyfikacji śrub i nakrętek).

Wiosną 1950 r. powołano go na współpracownika Komisji Nauk Technicznych PAU oraz na członka zwyczajnego Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, w którym pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Mechaniki Wydziału VI Nauk Technicznych. Uczestniczył w pracach Sekcji Budowy Maszyn i Technologii Mechanicznej I Kongresu Nauki Polskiej. W 1952 r. został powołany na członka korespondenta Wydziału IV Nauk Technicznych Polskiej Akademii Nauk.

Waław Moszyński w ciągu swojej pracy zawodowej ogłosił ponad 100 prac, w tym 11 książek. Głównym dziełem było opracowanie fundamentalnej monografii naukowej *Podstawy budowy maszyn* równocześnie na jej podstawie przygotował podręcznik akademicki *Wykład elementów maszyn: Cz. I. Połączenia, Cz. II. Łożyskowanie, Cz. III. Napędy, Cz. IV. Mechanizmy*. Ostatnią publikacją Waława Moszyńskiego była pierwsza (w tym zakresie) polska monografia *Wytrzymałość zmęczeniowa części maszynowych*.

Waław Moszyński był odznaczony: Krzyżem Walecznych z Okuciem (1922), Krzyżem Niepodległości (1932), Złotym Krzyżem Zasługi (1935), a ponadto otrzymał w

1951 r. Państwową Nagrodę Naukową II stopnia za prace naukowe w dziedzinie maszynoznawstwa.

Wacław Moszyński zmarł 18 października 1953 r., został pochowany na Cmentarzu Bródnowskim w Warszawie.

Materiały W. Moszyńskiego wpłynęły do Archiwum PAN w kilku partiach: częściowo jako zakup w latach 1956 i 1963 oraz jako dar jego żony Stefanii w 1956 r. Rozmiar spuścizny wynosi ok. 2,25 m., materiały dotyczą lat 1924-1953.

Materiały W. Moszyńskiego zostały uporządkowane i zinwentaryzowane przez mgr Joannę Lewandowską w 1996 r.

W ich wyniku spuściznę podzielono na V zasadniczych grup, zgodnie z wytycznymi przyjętymi w PAN. Największą częścią spuścizny jest grupa I – Materiały twórczości naukowej z lat 1924-1953, liczy 110 j. a. i składa się z 5 podgrup, które obejmują: A. Prace naukowe; B. Wykłady; C. Projekty techniczne: zgłoszenie patentowe, projekty norm, ekspertyzy; D. Przemówienia okolicznościowe; E. Materiały warsztatowe.

W podgrupie A wyodrębniono część „a”, opracowania naukowe: monografie, poradniki, podręczniki dla techników i inżynierów, głównie z zakresu pasowania tolerancji, części maszyn, z lat 1924 – 1952, którym nadano układ rzeczowo-chronologiczny. Większość była opublikowana, ale jest także niepublikowana monografia *Podstawy budowy maszyn* – rękopis prawie kompletny, doskonale zachowany, liczący 986 s. tekstu oraz 126 plansz z rysunkami technicznymi, wykresami i tabelami. Jest także fotokopia w.w. pracy oraz skrót *Części maszyn* w postaci rękopisu z licznymi rysunkami technicznymi i fotokopiami rysunków. Największym pod względem rozmiarów jest czteroczęściowy podręcznik akademicki *Wykład elementów maszyn*. Podręcznik zachowany jest w prawie kompletnym rękopisie (2 egz.); maszynopisie z licznymi poprawkami i uzupełnieniami, zarówno ręcznymi i maszynowymi; jak i w postaci szczotki drukarskiej z wykonaną I korektą, a także wydrukowanego lecz jeszcze niezszytego podręcznika.

Kolejną bardzo obszerną pozycją jest *Poradnik mechanika*, kompletnie zachowany, w rękopisie, maszynopisie (2 wersje) z licznymi odręcznymi poprawkami i w postaci szczotki drukarskiej.

Ponadto do tej grupy zaliczono dwie prace nt. pasowania w budowie maszyn powstałe ok. 1948 r., rękopis, *Zbioru zadań z części maszyn* napisany ok. 1951 r., skrypty dotyczące obrabiarek i obróbki części maszyn z lat 1924-1930, przeznaczone dla Wyższej Szkoły Budowy Maszyn i Elektrotechniki w Poznaniu oraz obszerne fragmenty monografii, *Wytrzymałość zmęczeniowa części maszynowych* wydanej w 1953 r., a oparty na wynikach wieloletnich badań autora.

Część „b” podgrupy A – artykuły jest także obszerna, liczy 23 j.a., została uporządkowana rzeczowo-chronologicznie. Obejmuje materiały z lat 1947-1953, głównie z części maszyn, tolerancji i pasowań wytrzymałości materiałów, w mniejszym stopniu na temat normalizacji stali. Duża część artykułów była drukowana.

Kolejną częścią „c” podgrupy A są referaty. Jest to stosunkowo niewielka podgrupa licząca 5 j.a. Za wyjątkiem jednego referatu (napisanego i wygłoszonego w 1925 r.) pochodzą z 1951 r., a dotyczą prac w Komisji Nauk Technicznych PAU oraz Stowarzyszeniu Inżynierów i Mechaników Polskich (SIMP).

Podgrupa B obejmuje wykłady i ćwiczenia z projektowania części maszyn na Wydziale Mechanicznym Politechniki Warszawskiej w roku akademickim 1938/1939; wykłady z mechaniki technicznej, części maszyn, wytrzymałości materiałów i obróbki skrawaniem na Oddziale Mechanicznym w Szkole Technicznej w Wilnie w latach 1939-1941; z części maszyn i mechanizmów ruchu obrotowego na Wydziale Mechanicznym Politechniki

Warszawskiej z początku lat 50-tych oraz wykład inauguracyjny wygłoszony w PW z 1951/1952. Podgrupa B liczy 6 j.a.

Kolejna podgrupa C – projekty techniczne jest objętościowo niewielka, obejmuje 7 j. a. Zawiera fragmentaryczną dokumentację z lat 1922-1924 dotyczącą patentu urządzenia do wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego; projekty Norm Polskich z rysunku technicznego, części maszyn i metaloznawstwa z lat 1917 – 48 oraz ekspertyzy wykonane dla polskiego przemysłu energetycznego i górniczego z przełomu lat czterdziestych i pięćdziesiątych.

Podgrupa D – przemówienia okolicznościowe zawiera tylko 1 j.a., w której skład wchodzi przemówienie wygłoszone na naradzie studentów Wydziału Mechanicznego Politechniki Warszawskiej w 1950 r. oraz wspomnienie pośmiertne wygłoszone nad grobem prof. St. Płużańskiego w 1951 r.

Podgrupa E – materiały warsztatowe są reprezentowane bardzo nielicznie, tylko 3 j.a. Wchodzą tu notatki sporządzone ok. 1947 r. na podstawie lektury prac: Jeżewicza na temat własności geometrycznych odkształceń, Dublla dotyczące kinematyki i dynamiki przepływów a także I. A. Odinga odnośnie naprężeń dopuszczalnych w budowie maszyn. Zaliczono tutaj również różnego rodzaju drobne notatki i szkice z wytrzymałości materiałów, części maszyn, maszynoznawstwa, metaloznawstwa; odpisy i kopie tabel współczynników i norm sporządzone w latach 1945 - 1947.

Sporą grupę materiałów stanowią archiwalia dotyczące działalności twórcy spuścizny z lat 1932 - 1953 – grupa II. Podzielono ją na 4 podgrupy, uporządkowane rzeczowo-chronologicznie.

Podgrupa A – materiały działalności organizacyjno-naukowej w różnych instytucjach: m. in. dokumenty dotyczące wyboru W. Moszyńskiego na członka Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, prac w Polskim Komitecie Normalizacyjnym (PKN) w latach 1948 – 1951, współpracy z ramienia PKN z TBW i Wydz. IV PAN w zakresie wprowadzenia międzynarodowego układu jednostek MKS, praktycznego układu jednostek CGS oraz kompromisowego układu jednostek SMK. Kolejne materiały tej podgrupy dotyczą działalności w PAN w latach 1952 – 1953. Są to materiały Zgromadzenia Ogólnego PAN: zaproszenia, protokoły, regulaminy powoływania członków PAN; materiały Wydz. IV PAN: zaproszenia na zebrania naukowe i posiedzenia Wydziału, plany pracy, sprawozdania, protokoły. Jest tutaj także fragmentaryczna dokumentacja pracy Komitetu Budowy Maszyn PAN i Komitetu Inżynierii Lądowej PAN oraz współpracy Wydz. IV PAN z PAU i Politechniką Warszawską, współpracy W. Moszyńskiego z Francuskim Towarzystwem Mechaników oraz nieliczne materiały konferencyjne.

Podgrupa B – materiały działalności dydaktycznej z lat 1938/39 oraz 1941 – 56. Są to głównie programy zajęć oraz pytania i zadania egzaminacyjne dla różnych typów szkół technicznych, w tym dla Wydziału Mechanicznego Politechniki Warszawskiej, dla Kursu Rysunku Technicznego Z. Jagodzińskiego i dla Państwowej Wyższej Szkoły Technicznej (nieoficjalnie realizujących program zamkniętej przez Niemców Politechniki Warszawskiej).

Podgrupa C – materiały działalności zawodowej w in. Instytucjach zawiera sprawozdania z kontroli w Fabryce Amunicji w Skarżysku w 1932 r.

Podgrupa D – obejmuje opinie wydawnicze prac naukowych z lat 1950 – 1952 oraz materiały związane z działalnością w różnych redakcjach i Wydawnictwach w latach 1947 – 1954 m. in. w Instytucie Wydawniczym Stowarzyszenia Inżynierów i Mechaników Polskich.

Grupę III stanowią nieliczne materiały biograficzne z lat 1914 – 1952, zostały one uporządkowane rzeczowo – chronologicznie, podzielono je na 3 j.a. Zwierają krótki życiorys, zestawienie bibliografii, ankiety dotyczące przebiegu pracy zawodowej, zaświadczenia i świadectwa pracy, dokumentacje starań o przydział dodatkowej powierzchni mieszkalnej w

Warszawie. Wymienione dokumenty pochodzą z lat 1920 – 1954. Zaliczono tu także notatki ze studiów na Uniwersytecie w Nancy z lat 1914/15.

Grupę IV stanowi korespondencja z lat 1927 – 1953 dotycząca zarówno spraw osobistych jak i zawodowych, obejmuje 2 j.a. Są to kopie i brudnopisy korespondencji wychodzącej (12 listów ułożonych alfabetycznie wg nazwisk adresatów) z lat 1948 – 53 oraz korespondencja przychodząca z lat 1927 – 52 (22 listy uporządkowane alfabetycznie wg nazwisk nadawców). W grupie tej na uwagę zasługuje zbiór listów od Zenobiusza Kłębowskiego dotyczący, w dużej mierze, różnego rodzaju połączeń stosowanych w częściach maszyn i maszynoznawstwie oraz towarzyszącym tym połączeniom naprężeniom.

Grupa V – prace obce z lat 1929 – 1951 (2 j.a.) zawiera wykłady z mechaniki w języku francuskim, Julies Molk'a, pochodzące z początkowego okresu studiów W. Moszyńskiego w Nancy oraz kilka małych prac (artykułów, ćwiczeń, referatów i koreferatów) powstałych w związku z działalnością Polskiego Komitetu Normalizacyjnego przed i po II Wojnie Światowej. Prace zostały uporządkowane alfabetycznie wg nazwisk autorów.

Ze spuścizny wyłączono dalsze egzemplarze powielanego tekstu z uwagami na temat znakowania stali oraz jednolitego układu jednostek miar.

Spuścizna Wacława Moszyńskiego w Archiwum PAN otrzymała sygnaturę III-36. Inwentarz obejmuje 125 j. a. oraz 4 aneksy. W bazie szukajwarchiwach ma nr 159.

Źródła i bibliografia

1. *Materiały Wacława Moszyńskiego* Archiwum PAN, sygn. III-36, j.a. 119-123
2. Śródka Andrzej, Szczawiński Paweł, *Moszyński Wacław Aleksander*, [w:] *Biogramy uczonych polskich*, Wrocław 1988, cz. IV, *Nauki Techniczne*, s. 225-228
3. Olszewska Barbara, *Moszyński Wacław Aleksander*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. XXII, z. 92 Wrocław 1977, s. 133-135 (tamże bibliografia prac W. Moszyńskiego)
4. Olszewska Barbara: *Moszyński Wacław Aleksander*, [w:] *Słownik Biograficzny Techników Polskich*, z.2, Warszawa 1992, s. 122-124
5. *Encyklopedia PWN*, 1985, T.3, s. 169

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

	Pozycja inwentarza
I. Materiały twórczości naukowej	1 - 110
A. Prace naukowe	1 - 92
a. Opracowania naukowe	1 - 62
b. Artykuły	63 - 86
c. Referaty	88 - 92
B. Wykłady	93 - 99
C. Projekty techniczne i ekspertyzy	100 - 106
D. Przemówienia okolicznościowe	107
E. Materiały warsztatowe	108 - 110
II. Materiały działalności	111 - 118
A. Organizacyjno-naukowej	111 - 114
B. Dydaktycznej i zawodowej	115 - 116
C. Wydawniczej	117 - 118
III. Materiały biograficzne	119 - 121
IV. Korespondencja	122 - 123
A. Wychodząca	122
B. Wpływająca	123
V. Prace obce	124 - 125

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ**A. Prace naukowe****a. Opracowania naukowe**

1. *Obróbka części maszynowych*
Skrypt dla słuchaczy Wyższej Szkoły Budowy Maszyn i Elektrotechniki w Poznaniu
1924-1930, rkp., masz., rys. techn., l., k. 181
2. *Pasowania w przemyśle na tle układu polskiego*
Podręcznik akademicki z odręcznymi poprawkami i uzupełnieniami
1929, rkp., druk, sz., s. 91
Druk: Warszawa 1929
3. *Zasady pasowań*
Monografia, tekst z ręcznymi uzupełnieniami i poprawkami
Przed 1934, rkp., masz., l., k. 352
Druk: Warszawa 1934
4. Jw.
Monografia, egzemplarz z odręcznymi poprawkami i uzupełnieniami
1934. rkp., druk., sz., s. 346
Druk: Warszawa 1934
5. Kadłuby
Fragment podręcznika
1935, rkp., masz., l., k. 93
6. *Zasady tolerancji*
Podręcznik dla techników z naniesionymi odręcznymi uwagami
1937, rkp., druk., sz., s. 166
Druk: warszawa 1937
7. *Zasady wymiarowania i tolerowania rysunków części maszynowych*
Egzemplarz korektorski z odręcznymi poprawkami
1939, rkp., druk, l., k. 307
Druk: Warszawa 1939
8. *Podstawy budowy maszyn*
Monografia, cz. I
1942-1943. rkp., l., k. 179
9. Jw.
Monografia, cz. I
1942-1943, rkp., l., k. 180-350
10. Jw.
Monografia, cz. I

- 1942-1943, rkp., l., k. 351-425
11. Jw.
Monografia, cz. I
1942-1943, rkp., l., k. 426-572
12. Jw.
Monografia, cz. II
1942-1943, rkp., l., k. 203
13. Jw.
Monografia, cz. II
1942-1943, rkp., l., k. 204-414
14. Jw.
Monografia, cz. I
1942-1943, fkp., l., k. 179
15. Jw.
Monografia, cz. I
1942-1943, fkp., l., k. 180-350
16. Jw.
Monografia, cz. I
1942-1943, fkp., l., k. 351-425
17. Jw.
Monografia, cz. I
1942-1943, fkp., l., k. 426-572
18. Jw.
Monografia, cz. II
1942-1943, fkp., l., k. 203
19. Jw.
Monografia, cz. II
1942-1943, fkp., l., k. 204-414
20. Jw.
Cz. I i II, plansze rysunków, tabel i wykresów
1942-1943, fot., fkp., l., k. 126
21. *Części maszyn*
Skrót monografii *Podstawy budowy maszyn*
1944, rkp., masz., fkp., rys. techn., l., k. 292
22. *Wykład elementów maszyn*
Podręcznik akademicki cz. I, *Połączenia*
Ok. 1945, rkp., l., k. 159

Druk: Warszawa 1948

23. Jw.

Podręcznik akademicki
Ok. 1945, rkp., l., k. 160-319

24. Jw.

Podręcznik akademicki cz. II, *Łożyskowanie*
Ok. 1945, rkp., rys. techn., l., k. 198
Druk: Warszawa 1949

25. Jw.

Podręcznik akademicki
Ok. 1945, rkp., rys., techn., fkp., l., k. 199-526
Druk: Warszawa 1949

26. Jw.

Podręcznik akademicki cz. III, *Napędy*
Ok. 1945, rkp., rys. techn., l., k. 149
Druk: Warszawa 1949

27. Jw.

Podręcznik akademicki cz. IV, *Mechanizmy*
Ok. 1945, rkp., rys. techn., l., k. 177
Druk: Warszawa 1952

28. Jw.

Maszynopis z ręcznymi uzupełnieniami cz. I, *Połączenia*
Ok. 1945, rkp., masz., l., k. 201
Druk: Warszawa 1948

29. Jw.

Maszynopis z ręcznymi uzupełnieniami i poprawkami.
1945, rkp., masz., rys. techn., l., k. 202-376

30. Jw.

Maszynopis z ręcznymi uzupełnieniami i poprawkami cz. II, *Łożyskowanie*
Przed 1949, rkp., masz., l., k. 158

31. Jw.

Maszynopis z ręcznymi poprawkami i uzupełnieniami
Przed 1949, rkp., rys. techn. L., k. 159-310

32. Jw.

Maszynopis z ręcznymi uzupełnieniami i poprawkami cz. III, *Napędy*
Przed 1949, rkp., masz., rys. techn., l., k. 141

33. Jw.

Maszynopis z ręcznymi uzupełnieniami i poprawkami

- Przed 1949, rkp., masz., rys. techn., l., k. 142-268
34. Jw.
Maszynopis z ręcznymi uzupełnieniami i poprawkami cz. IV, *Mechanizmy*
Przed 1949, rkp., masz., rys. techn., l., k. 240
35. Jw.
Fragmenty drugiego egzemplarza maszynopisu z odręcznymi poprawkami cz. III,
Napędy
Ok. 1949, rkp., masz, l., k. 160
36. Jw.
Fragmenty drugiego egzemplarza maszynopisu z odręcznymi poprawkami i uzupeł.
Ok. 1949, rkp., masz., l., k. 144
37. Jw.
Fragmenty drugiego egzemplarza maszynopisu z odręcznymi poprawkami
Ok. 1949, rkp., masz. rys. techn., l., k. 145-336
38. Jw.
Fragmenty drugiego egzemplarza maszynopisu cz. IV, *Mechanizmy*
Przed 1952, rkp., masz. l., k. 194
39. Jw.
Fragmenty drugiego egzemplarza maszynopisu
Przed 1952, masz. l., k. 195-387
40. Jw.
Uzupełnienia do cz. IV oraz plansze z rysunkami technicznymi, tabelami i wykresami
Przed 1952, rkp., masz. rys. techn., l., k. 98
41. Jw.
Szczotka z I-szą korektą (obszerne fragmenty) cz. III i IV, *Napędy i Mechanizmy*
1952, rkp., druk, l., k. 117
42. Jw.
Podręcznik akademicki z uwagami na marginesach cz. I, *Połączenia*
1949, rkp., druk, l., s. 384
43. Jw.
Podręcznik akademicki z uwagami na marginesach cz. II, *Łożyskowanie*
1949, rkp., druk, l., s. 272
44. Jw.
Podręcznik akademicki z uwagami na marginesach cz. III, *Napędy*
1949, rkp., druk, l., s. 248
45. Jw.
Podręcznik akademicki z uwagami na marginesach cz. IV, *Mechanizmy*

1949, rkp., druk, l., s. 380

46. *Pasowania w budowie maszyn*
Podręcznik dla techników (I i II korekta oraz wydrukowany egzemplarz)
1948, rkp., druk, l., k. 124 + 161 s.
Druk: Warszawa 1948
47. *Poradnik mechanika*
Zarys pracy
Ok. 1945, rkp., l., k. 165
48. Jw.
Maszynopis z odręcznymi poprawkami i rysunkami technicznymi cz. I
Ok. 1948, rkp., masz., l., k. 202
49. Jw.
Maszynopis z odręcznymi poprawkami i rysunkami technicznymi cz. I
Ok. 1948, rkp., masz., l., k. 203-439
50. Jw.
Maszynopis z odręcznymi poprawkami i rysunkami technicznymi cz. I
Ok. 1948, rkp., masz., l., k. 440-670
51. Jw.
Maszynopis z odręcznymi poprawkami i rysunkami technicznymi cz. I
Ok. 1948, rkp., masz., l., k. 671-902
52. Jw.
Maszynopis z odręcznymi poprawkami i uzupełnieniami oraz plansze z
rysunkami technicznymi cz. II
Ok. 1948, rkp., masz., l., k. 170
53. Jw.
Maszynopis z odręcznymi poprawkami i uzupełnieniami oraz plansze z
rysunkami technicznymi cz. II
Ok. 1948, rkp., masz., l., k. 171-374
54. Jw.
Maszynopis z odręcznymi poprawkami i uzupełnieniami oraz plansze z
rysunkami technicznymi cz. II
Ok. 1948, rkp., masz., l., k. 375-514
55. Jw.
Maszynopis z odręcznymi poprawkami i uzupełnieniami oraz plansze z
rysunkami technicznymi cz. II
Ok. 1950, masz., l., k. 241
56. Jw.
Maszynopis z odręcznymi poprawkami i uzupełnieniami oraz plansze z

rysunkami technicznymi cz. II
Ok. 1950, masz., l., k. 264

57. Jw.

Szczotka drukarska z I-szą korektą
1951, rkp., druk, l., k. 250

58. Jw.

Szczotka drukarska z I-szą korektą
1951, rkp., druk, l., k. 120

59. *Zbiór zadań z części maszyn*

Obszerne fragmenty rękopisu zbioru zadań z rozwiązaniami dla studentów
Wydziałów mechanicznych szkół wyższych
Ok. 1951, rkp., szkice rys. techn., l., k. 82

60. *Wytrzymałość zmęczeniowa*

Monografia – fragmenty rękopisu
Ok. 1953, rkp., szkice rys. techn. l., k. 38
Druk: Warszawa, 1953

61. Jw.

Monografia cz. I
Ok. 1953, masz. L., k. 178

62. Jw.

Monografia cz. I i II
Ok. 1953, masz. l., k. 179-301

b. Artykuły

63. *W sprawie znakowania stali – 3 egzemplarze artykułu*

Czy istnieje możliwość umiędzynarodowienia znakowania metali technicznych –
Artykuły i streszczenie artykułu w j. francuskim oraz list do redakcji „Wiadomości
PKN”

1947, rkp., masz., fkp., j. franc. I pol., l., k. 71

Druk poz. 1 „Hutnik” 1947

poz.2 „Wiadomości PKN” 1947

64. *O paru ogólnych zasadach mechaniki*

Artykuł

Ok. 1947, rkp., l., k. 4

65. *Elementy maszyn*

Tekst z odręcznymi poprawkami oraz nadbitka autorska

1947, rkp., masz., druk, l., k. 21

Druk: „Mechanik” 1947, z. 7-8/46, 10-11/46, 3/47

66. *Obliczenia zmęczenia części maszynowych*

Artykuł oraz list do redakcji „Przeglądu Mechanicznego”

- 1947, rkp., masz., rys. techn., l., k. 27
Druk: „Przegląd Mechaniczny” 1947, nr 9-18
67. *W sprawie momentów*
Artykuł – polemika z artykułem *Momenty* prof. W. Burzyńskiego ogłoszonym w 7-9 z. „Przeglądu Mechanicznego” z 1947 r.
1947, masz. l., k. 6
Druk: „Przegląd Mechaniczny” 1947
68. *Laboratorium podstaw budowy maszyn czynnikiem postępu w dziedzinie budownictwa maszynowego*
Artykuł poświęcony prof. dr Bohdanowi Stefanowskiemu
1949, masz., l., k. 17
Druk: „Przegląd Mechaniczny” 1949, nr 71-78
69. *W sprawie Muzeum Części Maszyn*
1950, rkp., l., k. 3
Druk: „Mechanik” 1950
70. *Obliczanie wytrzymałościowe rurowych połączeń kołnierzowych*
Tekst i streszczenie w j. franc. i polskim oraz korespondencja z redakcją
1950, rkp., masz., rys. techn., druk, l., j. franc. i pol., k. 47+ s. 26-44
Druk: „Archiwum Mechaniki Stosowanej” 1951, t.3, z.1
71. *O nierównomiernościach rozkładu obciążeń na roboczych powierzchniach złączy zakładowych różnych postaci*
1950, rkp., masz., druk, l., sz., k. 12 + s. 25
Druk: *Księga jubileuszowa dla uczczenia zasług naukowych prof. dr inż. Maksymiliana T. Hubera* Gdańsk 1950
72. *W sprawie rozkładu naprężeń wzdłużnych, normalnych i stycznych występujących w połączeniach włączanych*
Ok. 1950, rkp., l., k. 8
73. *Rozwiązania związane z zagadnieniami tarcia między ciałami stałymi, izotropowymi i anizotropowymi*
Ok. 1950, rkp., l., k. 20
Druk: „Przegląd Mechaniczny” 1950
74. *Wymiary tolerancyjne*
Artykuł napisany w ramach prac Polskiego Komitetu Normalizacji
Ok. 1950, masz., rys. techn., l., k. 23
75. *Zagadnienia wytrzymałości zmęczeniowo-kształtowej w ujęciu I. A. Odinga*
Artykuł poświęcony pamięci inż. M. A. Popiela, pierwszego w Polsce popularyzatora zagadnienia wytrzymałości zmęczeniowo-kształtowej.
Ok. 1950, rkp., l., k. 27
Druk: „Przegląd Mechaniczny” 1950

76. *O możliwości powiązania różnej gładkości powierzchni części maszynowych z normą tolerancji średnic i zbudowania układu chropowatości powierzchni*
 1953, rkp., l., s. 12
 Druk: „Wiadomości PKN” 1953
77. *O jednolitym układzie mechanicznych jednostek miar*
 1953, rkp., masz., l., k. 16
 Druk: „Zeszyty Naukowe Politechniki Warszawskiej” 1953
78. *Wyznaczanie reakcji środkowej podpory wału na trzech łożyskach*
Wyznaczanie reakcji środkowych łożysk wału na podstawie zasady Maxwella wzajemnej
równości przemieszczeń
Obliczanie środkowej reakcji w przypadku wału kształtowego o trzech łożyskach na
podstawie twierdzenia Castiliano
 Artykuły
 Ok. 1950, fkp., l., k. 3
79. *Współczynnik bezpieczeństwa w budowie maszyn i urządzeń*
 Tekst i streszczenie
 1952, rkp., masz., druk, l., k. 62
 Druk: „Archiwum Budowy Maszyn” 1954, t. I, z. 1
80. *The problem of determination of safety factors*
 Nadbitka autorska z odrębnymi dopiskami
 1952, rkp., druk, j. ang., l., k. 4
 Druk: „Bulletin de l'Académie Polonaise des Sciences” Cl IV, 1953, vol. I, No 3
81. *Wyznaczanie współczynnika bezpieczeństwa w wytrzymałościowych obliczeniach*
zmęczeniowych
W sprawie współczynników bezpieczeństwa
Zagadnienia bezpieczeństwa konstrukcji zależności od łącznych kosztów jej wykonania i
użytkowania
 Artykuły
 1952-1953, rkp., masz., j. ang. I pol., l., k. 32
82. *Obliczenia zmęczeniowe części maszynowych w ujęciu rachunku prawdopodobieństwa*
Własności mechaniczne normalnych stali węglowych jako zmienne losowe
 3 artykuły i korespondencja z redakcją „Hutnika” dotycząca art. 2 i 3
 1952-53, rkp., masz., l., k. 90
 Druk: poz.1 „Hutnik” 1953, z. 2, „Wiadomości PKN” 1953, nr 4
 poz. 2 „Hutnik” 1953, z. 2
 poz. 3 „Hutnik” 1953, z. 7
83. *O wyznaczaniu współczynników bezpieczeństwa konstrukcji*
Wyznaczanie współczynników bezpieczeństwa w wytrzymałościowych obliczeniach
konstrukcji inżynierskich i maszynowych
 1952-53, rkp., masz., l., k. 52
 Druk: poz.1 „Zastosowania matematyki” 1953
 poz. 2 „Wiadomości PKN” 1953

84. *Rozrzuty logarytmiczne i ich zastosowanie*
On the logarithmic normal distribution of random variables at the possibility of their technical application
O rozkładach logarytmicznych i możliwościach ich zastosowań technicznych
Artykuły
1952-1953, rkp., masz., j. ang., i pol., l., k. 61
Druk: poz.2 „Wiadomości PKN” 1952, t. XX, nr 4

85. *O technice zbierania i opracowywania danych statystycznych dotyczących wyrobów hutniczych*
Artykuł, wykresy i korespondencja z redakcją „Hutnika”
1953, rkp., masz., l., k. 101
Druk: „Hutnik” 1953, z. 4

86. *Polski projekt normalizacji śrub, wkrętów i nakrętek*
Artykuł
B.d., rkp., l., k. 7

c. Referaty

87. *O naukowej organizacji pracy w przemyśle naftowym w związku z obecnym kryzysem naftowym.*
Referat wygłoszony na posiedzeniu Towarzystwa „Galicja” w Borysławiu
1925, l., k. 12

88. *Tarcie ciał stałych w przypadkach naturalnej i sztucznej anizotropowości.*
Referat wygłoszony na Posiedzeniu Komisji Nauk Technicznych PAU i jego tłumaczenie na jęz. franc.
1951, rkp., masz., j. franc. i pol., l., k. 66

89. *Dwie reguły dotyczące tarcia w mechanizmach*
Referat wygłoszony na Posiedzeniu Komisji Nauk Technicznych PAU i jego tłumaczenie na j. franc. oraz porządek dzienny posiedzenia, rys. techn.
1951, rkp., masz., j. franc. i pol., l., k. 96

90. *Powiązania wykresów wytrzymałościowych i wykresów naprężeń oraz wyznaczanie przy ich pomocy współczynnika bezpieczeństwa*
Referat wygłoszony na Posiedzeniu Komisji Nauk Technicznych PAU i jego tłumaczenie na j. franc.
1951, rkp., masz., rys. techn., j. franc. i pol., l., k. 41

91. *Zagadnienia zmęczenia materiałów*
Referat wygłoszony na konferencji Stowarzyszenia Inżynierów i Mechaników Polskich
1951, rkp., l., k. 16

92. *Obliczanie rozrzutu z dwóch niezależnych zmiennych x i y wykazujących równomierny rozrzut*
Obliczanie prawa rozrzutu iloczynu z dwóch zmiennych x i y obciążonych rozrzutem

równomiernym

Ogólna metoda wyznaczania krzywych rozrzutu funkcji złożonych dwóch zmiennych niezależnych

Referaty

1951, rkp., l., k. 11

B. Wykłady

93. *Projektowanie części maszyn*

III semestr – Wydział Mechaniczny Politechniki Warszawskiej
1937/38, rkp., masz., l., k. 207

94. *Części maszyn*

II rok – Oddział Mechaniczny Szkoły Technicznej w Wilnie
1940/41, rkp., fkp., l., k. 196

95. *Mechanika techniczna. Dynamika*

II rok – Oddział Mechaniczny Szkoły Technicznej w Wilnie
1940/41, rkp., fkp., l., k. 39

96. *Wytrzymałość materiałów*

II rok – Oddział Mechaniczny Szkoły Technicznej w Wilnie
1949/41, rkp., fkp., l., k. 47

97. *Obróbka skrawaniem*

III rok – Oddział Mechaniczny Szkoły Technicznej w Wilnie
1949/41, rkp., fkp., l., k. 50

98. *Części maszyn*

Obrabiarki

Fragmenty wykładów na Wydziale Mechanicznym Politechniki Warszawskiej
1945, rkp., l., k. 42

99. *Wytrzymałość zmęczeniowo-kształtowa metali podstawowym zagadnieniem budownictwa maszynowego*

Wykład wygłoszony na inauguracji roku akademickiego 1951/52 w Politechnice Warszawskiej
1951/52, rkp., masz., l., k. 17

C. Projekty techniczne

100. *Zasady wymiarowania i tolerowania*

Projekt normy sprawdzianów Polskiej Normy Wojskowej, rysunki techniczne
Ok. 1917, rkp., l., k. 15

101. *Pompka szybowa do rur 6*

Opis urządzenia do wydobywania ropy i gazów naftowych, zgłoszenie patentu i korespondencja w sprawie zgłoszenia.
1922-1924, rkp., masz., l., k. 29

102. *Znakowanie stali*

Projekt PN (Normy Polskiej), korespondencja z Wydziałem Normalizacyjnym
Badawczego Instytutu Hutniczego w Gliwicach
1938-47, rkp., masz., fkp., rys. techn., l., k. 86

103. *Rysunek techniczny*

Projekt PN
Ok. 1947, rkp., rys. techn., l., k. 59

104. *Koła zębate*

Projekt PN i korespondencja z Polskim Komitetem Normalizacji
Ok. 1948, fkp., l., k. 50

105. *Turbogenerator Elektrowni Warszawskiej*

Ekspertyza dla Zjednoczenia Energetycznego (rysunki, obliczenia, specyfikacja,
objaśnienia, korespondencja)
1950, rkp., masz., fkp., l., k. 37

106. *Sprężarka w kopalni węgla kamiennego „Rozbark”*

Turbogenerator z Przedsiębiorstwa Montażowego Przemysłu Węglowego
Ekspertyzy wykonane w celu przeprowadzenia napraw, fragmenty, rysunki techniczne
1951, rkp., masz., l., k. 44

D. Przemówienia okolicznościowe

107. *Ku usprawnieniu studiów wyższych w uczelniach technicznych*

Przemówienie wygłoszone nad grobem prof. Stanisława Płuzyńskiego
1951, rkp., masz. l., k. 13

E. Materiały warsztatowe

108. *Przygodne notatki*

Notatki dotyczące budowy i opisu działania przyrządów artyleryjskich
Ok. 1915, rkp., szkice, l., k. 72

109. *Notatki różne*

Odpisy norm, tabel, współczynników, notatki dot. spraw do omówienia z różnymi
osobami i na różnych posiedzeniach
Ok. 1945-47, rkp., rys. techn., fkp., l., k. 108

110. *Własności geometryczne odkształceń*

Kinematyka i dynamika przepływów

Dopuszczalne naprężenia w budowie maszyn

Notatki na podstawie lektury prac: (1) Jeżewicza, (2) Dubbla, (3) I.A. Odinga
Ok. 1947, rkp., szkice, l., k. 39

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI

A. Organizacyjno-naukowej

111. *Towarzystwo Naukowe Warszawskie*

Wybór W. M. na członka TNW, współpraca TNW z Polskim Komitetem Normalizacji

i Podkomisją Jednostek Miar Wydz. IV PAN w zakresie układów miar MKS, SMK, CGS

1932-1951, rkp., masz., fkp., druk, l., k. 221

112. Polska Akademia Nauk – Zgromadzenie Ogólne

Zaproszenia na posiedzenia, protokoły z posiedzeń, regulaminy powoływania członków PAN

1952- 1953, masz., fkp., l., k. 47

113. Polska Akademia Nauk – Wydział IV

Zaproszenia na posiedzenia, plany pracy, sprawozdania z działalności, protokoły z posiedzeń

1952-1953, rkp., masz., l., k. 199

114. Polska Akademia Nauk – Komitety, Komisja Nauk Technicznych

I Kongres Nauki Polskiej – Sekcja Budowy Maszyn i Technologii Mechanicznej
Politechnika Warszawska

Francuskie Towarzystwo Mechaników

Zaproszenia na posiedzenia, programy i porządki dzienne, protokoły, zaproszenia na konferencje, zgłoszenia udziału, korespondencja

1938-1953, rkp., masz., fkp., j. franc., pol., l., k. 81

B. Dydaktycznej i zawodowej

115. Programy nauczania oraz zadania i pytania egzaminacyjne dla różnych typów szkół technicznych

1938-1950, rkp., masz., fkp., rys. techn., szkice, k., k. 111

116. Fabryka Amunicji w Skarżysku

Sprawozdanie z kontroli gospodarki sprawdzianów amunicji

1932, rkp., masz., l., k. 43

C. Wydawniczej

117. Stowarzyszenie Inżynierów i Mechaników Polskich,

Państwowe Wydawnictwo Naukowe,

Redakcje: „Przeglądu technicznego”, „Przeglądu Mechanicznego”, „Biuletynu PAN oraz „Hutnika”

Korespondencja, oświadczenia, pokwitowania

1947-1953, rkp., masz., l., k. 64

118. Opinie wydawnicze

1950-1962, rkp., masz., l., k. 33, zob. aneks 1

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

119. Dokumenty autobiograficzne i personalne

Autożyciorys i wykaz publikacji do r. 1950, mianowania, zaświadczenia i świadectwa pracy, oświadczenie dotyczące pracy doktorskiej i poświadczenie obywatelstwa,

dokumentacja starań o przydział dodatkowej powierzchni mieszkaniowej w
Warszawie
1920-1952, rkp., masz., l., k. 66

120. Mechanika cieczy i gazów oraz dynamika
Notatki ze studiów na Wydziale Mechanicznym Uniwersytetu w Nancy, rysunki
tehniczne
1914, rkp., j. franc., l., k. 137

121. *Machines thermiques*
Ćwiczenia laboratoryjne z okresu studiów na Wydziale Mechanicznym Uniwersytetu
w Nancy
1914/15, rkp., szkice, j. franc., l., k. 109

IV. KORESPONDENCJA

122. Osoby i instytucje B-Z
Korespondencja wychodząca
1948-1953, rkp., l., k. 15, zob. aneks 2

123. Osoby i instytucje D-V
Korespondencja wpływająca
1927-1952, rkp., masz., j. franc, i pol., l., k. 34, zob. aneks 3

V. PRACE OBCE

124. Jules Milk, *Leçons de Mécanique rationelle*
Wykłady z mechaniki
Ok. 1928, rkp., fkp., j. franc., sz., s. 200

125. Artykuły, ćwiczenia, referaty i in., prace
1938-1951, b.d., rkp., masz., fkp., j. niem., pol., l., k. 62, zob. aneks 4

ANEKS 1

- J. 118. Opinie wydawnicze
1. Arefiew M.G., *Teoria łańcuchów wymiarowych* 1952
 2. Palmgren Arvid, *Ball and Roller Bearing*. Tł. J. Babiński, 1950
 3. Górecki T., Tańczyn J., *Uszkodzenia łożysk tocznych* 1952
 4. Oderfeld Jan, *O pewnym typie krzywek rozrządowych* 1953
 5. Baturin A. T., *Części maszyn*. Tł. Witold Surowiak, 1953

ANEKS 2

J. 122. Osoby B-Z		
Burzyński Włodzimierz	1953	1.1
Drobot Stefan	1952	1.1
Dowkontt Jerzy	1951	1.1
Huberowa Janina	1951	1.1
Oderfeld Jan	1949	1.1
Orgelbrand Bolesław	1949	1.1

Witoszyński	1948	1.1
Zarankiewicz	1952	1.1
Ziamba Stefan	1952	1.1
Listy do osób nieustalonych	1949-52	1.2

ANEKS 3

J. 123. Osoby D-V

Dorbot Stefan	1952	1.2
Górecki Tadeusz	1953	1.1
Huberowa Janina	1953	1.2
Hugon Michał	1939	1.1
Kłębowski Zenobiusz	1937-1946	1.7
Krupkowski A.	1952	1.1
Orgelbrand Bolesław	1943	1.1
Rolt F. H.	1950	1.1
Rudowska Maria	1952	1.1
Vogt H.	1927	1.1
Listy od osób nieustalonych	1947-1952	1.4

ANEKS 4

J. 125. Artykuły, ćwiczenia, referaty i in. prace obce

1. Granz Otto, *Geschwindigkeitsplane für ebene Bewegung*
2. Granz Otto, *Beschleunigungsplane*
3. Granz Otto, *Geschwindigkeiten an bewegten Führungten*
4. Granz Otto, *Coriolisbeschleunigung*
5. Granz Otto, *Umlaufrädergetriebe*
6. Huber M. T., *Z zagadnień wytrzymałościowych zbiorników o wysokim ciśnieniu wewnętrznym*
7. Kłębowski Zenobiusz, *Łączenie szwu podłużnego w tubki dwustronne ze szwem poprzecznym*
8. Koślarz Stanisław, *Czy konieczna jest zmiana systemu znakowania stali*
9. Naleszkiewicz Jarosław, *Istota współczynników bezpieczeństwa w wytrzymałościowych obliczeniach konstrukcji maszynowych*
10. Oderfeld Jan, *Uwagi do koreferatu prof. J. Naleszkiewicza pt. „Istota współczynników bezpieczeństwa w wytrzymałościowych konstrukcjach maszynowych*
11. Oderfeld Jan, *O pewnym typie krzywek rozrządnych*
12. Oderfeld Jan, *Uwagi o referacie głównym prof. W. Moszyńskiego*
13. Szewalski Robert, *Uzasadnienie konieczności powołania Zakładu Maszyn Wirnikowych PAN*
14. Szewalski Robert, *Zagadnienia rozszerzenia zakresu pracy statecznej sprężarek wirnikowych*
15. Wójcicki Stanisław, *Pewne zagadnienia termodynamiczne z dziedziny silników strumieniowych (statoreaktorów)*